

5. Потеряйко С. П. Застосування ефективних методів проведення навчальних занять // “Часопис Київського університету права”. – К. : Київський інститут права НАН України – 2008. – № 3. – С. 38-42.

6. Потеряйко С. П., Тищенко В. О. Застосування ефективних методів проведення навчальних занять / Удосконалення навчально-виробничого процесу з професійної підготовки рятувальників та практичного навчання населення діям у надзвичайних ситуаціях: матеріали науково-практичного семінару. – Черкаси: НМЦ ЦЗ та БЖД, 2008. – С. 34–37.

7. Потеряйко С. П., Тищенко В. О. Впровадження дистанційної форми навчання в систему функціонального навчання / Безпека життя і діяльності людини: збірник матеріалів всеукраїнського науково-практичного семінару. – Хмельницький: НМЦ ЦЗ та БЖД, 2010. – С. 166–170.

8. Потеряйко С. П., Барило О. Г. Інноваційні методи проведення занять / Напрями удосконалення вищої освіти з питань цивільного захисту та безпеки життєдіяльності: збірник матеріалів Всеукр. наук.-практ. семінару, Херсон, 6-7 червня 2012 р. – Херсон: ХДМА, 2012. – С. 179–181.

Тищенко Василь. Относительно перспективных методов обучения.

В статье отражен проблемный метод учебы, как один из перспективных методов учебы который повышает качество образования на современном этапе развития общества в Украине. Проблемный метод учебы – такая организация процесса учебы, основа которой заключается в образовании в учебном процессе поисковых ситуаций. Проблемный метод учебы развивает активность, самостоятельность, творческие способности.

Ключевые слова: *проблемный метод, учеба, ситуация, информация, гипотеза, структура.*

Tyshchenko Vasyl. To the problem of the long-term educational methods.

The problem method as one of the perspective approaches to teaching which contributes to the quality of education at the present stage of so society development in Ukraine is analyzed in the article. The paper considers the problem method of teaching as the specsfc organization of education process based on search situations. The problem method develops students initiatsve, independence, and creative capabilities.

Key words: *problem method, education, situation, information, nypothesis, structure.*

УДК 355.58

Валерій Юрченко, к.т.н., доцент
Інститут державного управління
у сфері цивільного захисту

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ПИТАНЬ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

У статті висвітлюються проблеми з організації підготовки та підвищення кваліфікації фахівців з питань цивільного захисту та надаються пропозиції щодо вирішення цього питання.

Ключові слова: *організація, підготовка, кваліфікація, фахівець, цивільний захист.*

Постановка проблеми. У сфері цивільного захисту підготовка фахівців з питань цивільного здійснюється виключно для структурних підрозділів центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері

цивільного захисту. Складовими єдиної державної системи цивільного захисту є функціональна і територіальна підсистеми та їх ланки, але підготовка у сфері цивільного захисту керівників та працівників штатних підрозділів з питань цивільного захисту центральних, місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та посадових осіб з питань цивільного захисту суб'єктів господарювання, нормативно не визначена і не здійснюється.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Юрченко В. О., Соколовський І. П. частково висвітлили проблему підвищення кваліфікації працівників штатних підрозділів (посадових осіб) з питань цивільного захисту, але лише суб'єктів господарювання. Надали пропозиції вирішення цієї проблеми у загальному плані [8].

Юрченко В. О. порушив питання необхідності підняття на більш високий рівень підготовку фахівців у сфері цивільного захисту, надав пропозиції щодо методичного забезпечення тощо [9].

Юрченко В. О. здійснив аналіз щодо економічної ефективності підготовки фахівців з питань цивільного захисту за умови мінімальних бюджетних витрат для держави. Сформулював висновок про те, що найбільш економічно вигідною для слухачів є дистанційна форма навчання. Запропонував шляхи організації дистанційної форми навчання в галузевому інституті у сфері цивільного захисту [10].

Юрченко В. О., Пруський А. В., Соколовський І. П. у роботі визначили функції і завдання фахівців з питань цивільного захисту штатних підрозділів з питань цивільного захисту та невідповідність рівня їхньої фахової підготовки на теперішній час. Надають окремі рекомендації щодо вирішення цієї актуальної проблеми [11].

Мета статті. Донести до відповідальних осіб структурних підрозділів центрального органу виконавчої влади, який забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері цивільного захисту, до компетенції яких належить підготовка керівників і працівників штатних підрозділів з питань цивільного захисту, проблему, яка існує та запропонувати алгоритм її вирішення.

Виклад основного матеріалу. На посади фахівців в кожній галузі призначаються особи, які повинні мати відповідні за фахом знання та уміння і документ державного зразка, який підтверджує отримання особою професійних знань в конкретній галузі.

Як приклад, на посадах фахівців у центральних, місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання відповідної галузі (медицина, освіта, будівництво тощо) працюють особи, які відповідають вимогам кваліфікаційних характеристик за фахом та мають відповідний документ державного зразка про отримання знань в певній галузі.

Проблема підготовки фахівців з питань цивільного захисту (далі – ЦЗ) в нашій державі на теперішній час полягає в наступному:

кожний рік випускаються достатня кількість фахівців з питань ЦЗ у вищих навчальних закладах (далі – ВНЗ) Державної служби України з надзвичайних ситуацій (далі – ДСНС України), які призначаються для проходження служби на офіцерських посадах у структурних підрозділах ДСНС України [6];

підготовка фахівців на посади керівників та працівників штатних підрозділів з питань цивільного захисту центральних, місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання, на теперішній час, не здійснюється зовсім.

Аналіз питання підготовки фахівців з питань ЦЗ для штатних підрозділів з питань цивільного захисту центральних, місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання показує, що така «підготовка» відбувається шляхом стажування кандидата на посаду протягом одного-двох тижнів на робочому місці після прийому його на роботу у відповідний підрозділ ЦЗ. Тобто, підготовки як такої, фахівців на посади штатних підрозділів з питань ЦЗ не відбувається взагалі.

З метою виконання вимог статті 3. Конституції України [1], а саме «Людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою

соціальною цінністю» та з урахуванням обсягів завдань, які стоять перед ДСНС України в умовах складної техногенної, цивільної безпеки та викликів часу питання підготовки керівників та працівників штатних підрозділів з питань цивільного захисту центральних, місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання необхідно вирішувати невідкладно. Якщо звернутись до вимог кваліфікаційних характеристик та завдань, які повинні виконувати вказані категорії посадових осіб, перелік їх наступний [7]:

- здійснення функцій постійно діючого органу управління цивільного захисту;
- забезпечення роботи комісії з питань техногенно-екологічної безпеки та надзвичайних ситуацій;
- забезпечення готовності органів управління та сил цивільного захисту до дій за призначенням;
- розроблення та подання на затвердження планів у сфері цивільного захисту, здійснення контролю за їх виконанням;
- розроблення проектів програм у сфері цивільного захисту, порядку надання цих програм у встановленому порядку на затвердження, забезпечення моніторингу їх реалізації;
- організація та проведення моніторингу надзвичайних ситуацій, здійснення прогнозування імовірності їх виникнення та визначення показників ризику;
- забезпечення створення і належного функціонування систем оповіщення цивільного захисту;
- підготовки пропозицій щодо утворення аварійно-рятувальних служб, здійснення контролю за їх готовністю до дій за призначенням;
- здійснення методичного керівництва щодо утворення та функціонування спеціалізованих служб цивільного захисту та формувань цивільного захисту, здійснення контролю за їх готовністю до дій за призначенням;
- надання методичної допомоги органам з евакуації щодо організації проведення евакуації та підготовки районів для розміщення евакуйованого населення і його життєзабезпечення, а також зберігання матеріальних і культурних цінностей;
- організація навчання з питань цивільного захисту, техногенної та пожежної безпеки посадових осіб центральних органів виконавчої влади, місцевих державних адміністрацій, суб'єктів господарювання;
- організація підготовки органів управління та сил цивільного захисту до дій за призначенням;
- координації діяльності територіальних курсів, навчально-методичного центру цивільного захисту та безпеки життєдіяльності, погодження робочих навчальних програм з функціонального навчання у сфері цивільного захисту;
- здійснення контролю за проведенням практичної підготовки на підприємствах, в установах та організаціях шляхом узагальнення звітів про проведення спеціальних об'єктових навчань (тренувань) з питань цивільного захисту;
- здійснення заходів радіаційного, хімічного, біологічного, медичного захисту населення та інженерного захисту територій від наслідків надзвичайних ситуацій;
- підготовки пропозицій щодо віднесення міст до груп цивільного захисту для подання їх ДСНС України;
- підготовка пропозицій щодо віднесення суб'єктів господарювання до категорії цивільного захисту та надання їх переліку на затвердження у встановленому порядку;
- визначення потреби та організація завчасного накопичення і підтримання у постійній готовності засобів індивідуального захисту для населення;
- організація та здійснення заходів з питань створення, збереження і використання матеріальних резервів для запобігання і ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій;
- організація виконання вимог законодавства щодо створення, використання, утримання та реконструкції фонду захисних споруд цивільного захисту;

- організація проведення технічної інвентаризації захисних споруд цивільного захисту, виключення їх, за погодженням із ДСНС України, з фонду таких споруд;
- надання на запити замовників вихідних даних та вимог до завдань на розробку розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту у складі містобудівної документації та участь у підготовці вихідних даних для розробки розділу інженерно-технічних заходів цивільного захисту у проектній документації;
- підтримання у готовності пунктів управління місцевої державної адміністрації, забезпечення їх обладнання засобами управління, організація оперативно-чергової служби в цілодобовому режимі;
- розроблення та вжиття заходів щодо забезпечення сталого функціонування суб'єктів господарювання, що продовжують свою діяльність в особливий період;
- виконання, у межах визначених повноважень, функції з управління майном, що передано до сфери його управління;
- виконання своїх функцій у режимах підвищеної готовності, надзвичайної ситуації та надзвичайного стану.

Питання вирішення даної проблеми полягає в наступному:

1. Необхідно розробити проект постанови Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку проведення навчання фахівців штатних підрозділів (посадових осіб) з питань цивільного захисту центральних, місцевих органів виконавчої влади та суб'єктів господарювання», який визначить:

а) порядок обов'язкового залучення осіб, які призначені на посаду фахівця з питань цивільного захисту до навчання за професійною програмою навчання у сфері цивільного захисту та відповідальність керівників центральних, місцевих органів виконавчої влади та суб'єктів господарювання за забезпечення навчання;

б) перелік категорій фахівців структурних підрозділів (посадових осіб) з питань цивільного захисту центральних, місцевих органів виконавчої влади та суб'єктів господарювання та періодичність проходження навчання;

г) порядок формування навчальних груп;

д) порядок здійснення фінансування відповідних категорій слухачів;

е) посадових осіб, які уповноважені здійснювати контроль за дотриманням періодичності проходження навчання фахівцями з питань цивільного захисту.

2. Підготовку фахівців для штатних підрозділів з питань ЦЗ центральних, місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, суб'єктів господарювання здійснювати у ВНЗ ДСНС України із залученням молодих спеціалістів інших галузей. Підготовку здійснювати за стандартами вищої освіти щодо підготовки кадрів в галузі 26 «Цивільна безпека» [3] за відповідною спеціалізацією освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр» на базі освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст», «бакалавр» (заочна форма навчання) відповідно до [4; 5], а саме: працівників органів управлінь та підрозділів ДСНС України (у тому числі із неатестованого складу), а також працівників інших міністерств і відомств, що мають повну вищу освіту (диплом спеціаліста або магістра) з будь-якого напрямку підготовки, у тому числі і в галузі гуманітарних наук. Навчання здійснювати за державні кошти, кошти місцевих органів виконавчої влади та суб'єктів господарювання.

3. Для підвищення кваліфікації в подальшому керівників і працівників штатних підрозділів (посадових осіб) з питань цивільного захисту центральних, місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування та суб'єктів господарювання необхідно розробити проект наказу МВС України «Про затвердження Положення про підвищення кваліфікації фахівців штатних підрозділів (посадових осіб) з питань цивільного захисту центральних, місцевих органів виконавчої влади та суб'єктів господарювання», який визначить:

а) розпорядок організації навчального процесу щодо підвищення кваліфікації фахівців структурних підрозділів (посадових осіб) з питань цивільного захисту центральних, місцевих органів виконавчої влади та суб'єктів господарювання у відповідності до вимог Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність»;

б) відповідальність галузевого навчального закладу за організацію та якість навчання вказаної категорії слухачів;

в) порядок укладення договорів про здійснення навчання;

в) види, форми та зміст навчання.

Підвищувати кваліфікацію необхідно дипломованим спеціалістам, які вже мають базові знання у даній галузі через кожні три-п'ять років після отримання диплома фахівця з питань ЦЗ та призначення на відповідну посаду. Підвищення кваліфікації повинно здійснюватись за ліцензованою Професійною навчальною програмою для вказаних категорій фахівців.

Висновки. Реалізація наданих пропозицій надасть змогу вирішити питання державної ваги – здійснити якісну підготовку фахівців з питань цивільного захисту для Єдиної державної системи цивільного захисту України, а саме:

1. Забезпечить штатні підрозділи з питань цивільного захисту міністерств, інших центральних органів виконавчої влади підготовленими фахівцями у сфері ЦЗ, які будуть виконувати свої посадові обов'язки на високому професійному рівні у відповідній галузі економіки.

2. Забезпечить штатні підрозділи з питань цивільного захисту обласних, районних державних адміністрацій фахівцями, які якісно будуть виконувати завдання щодо захисту населення та території в умовах загрози та виникнення надзвичайних ситуацій.

3. Забезпечить суб'єкти господарювання підготовленими фахівцями з питань ЦЗ для вирішення на належному рівні завдань щодо захисту персоналу в умовах загрози та виникнення надзвичайних ситуацій.

Список використаних джерел

1. Конституція України, Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
2. Кодекс цивільного захисту України від 2.10.2012 року № 5403-VI.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 29.04.2015 р. № 266 “Перелік галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти”.
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 30.12.2015 р. № 1187 “Про затвердження Ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів освіти”.
5. Наказ МОН України від 15.10.2015 р. № 1085 “Про затвердження умов прийому на навчання до ВНЗ України у 2016 році”.
6. Наказ ДСНС України від 10.07.2015 р. № 372 “Про затвердження обсягів державного замовлення на підготовку фахівців та науково-педагогічних кадрів, на підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації робітничих кадрів, на підвищення кваліфікації (функціональне навчання) кадрів для навчальних закладів цивільного захисту у 2015 році”.
7. Наказ ДСНС від 15.07.2016 № 340 “Методичні рекомендації з розроблення положень про структурні підрозділи з питань цивільного захисту місцевих державних адміністрацій”.
8. Сучасні підходи до підвищення кваліфікації працівників штатних підрозділів (посадових осіб) з питань цивільного захисту суб'єктів господарювання. Збірник наукових праць ІДУЦЗ №3, 2015. Юрченко В. О., Соколовський І. П.
9. Підготовку фахівців у сфері цивільного захисту - на більш високий рівень. Матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. “Проблеми техногенно-екологічної безпеки: освіта, наука, практика”. Харків – 2016. Юрченко В. О.
10. Шляхи підготовки фахівців з питань цивільного захисту за умови мінімальних бюджетних витрат для держави. Всеукраїнська науково-практична конференція “Державне управління у сфері цивільного захисту: наука, освіта, практика”. м. Харків, НУЦЗУ, 28-29.04.2016 р. Юрченко В. О.
11. Актуальність проблеми підготовки та підвищення кваліфікації фахівців з питань цивільного захисту. Збірник наукових праць ІДУЦЗ №4, 2016. Юрченко В. О., Пруський А. В., Соколовський І. П.

Юрченко Валерий. Проблемы и перспективы подготовки специалистов по вопросам гражданской защиты.

В статье освещаются проблемы организации подготовки и повышения квалификации специалистов по вопросам гражданской защиты и даются предложения по их решению.

Ключевые слова: организация, подготовка, квалификация, специалист, гражданская защита.

Yurchenko Valerii. Problems and perspectives of specialists' training in aspects of civil defense.

The article highlights problems of organization of the training and retraining of specialists on civil protection and provides suggestions for resolving this issue. The main issues that have been highlighted in the article include: the absence at present of normative documents on the training and retraining of managers and employees of divisions on Affairs on civil protection Central and other government authorities, local Executive authorities, bodies of local self-government, subject of management; the absence of a provision on the training and retraining of the specified categories of officials; the absence of professional curriculum of the training and retraining of managers and employees of divisions (officials) on civil protection.

Key words: organization, training, qualification, specialist, civil protection.